

BOGANMELDELSE:

"Underskud – om værdien af omsorg"

af Emma Holten, Politikens Forlag, 2024

For snart et år siden udkom Emma Holtens "Underskud – om værdien af omsorg".

Det var en af årets mest omtalte udgivelser; en yngre feminist, cand.mag. i moderne kultur, skriver om økonomi. Og netop derfor var mange økonomiske vismænd ude at fortælle til andre (mænd!), at så slemme er økonomer og Finansministeriet slet ikke.

Men Holten er ikke på jagt efter hverken mandekøn eller økonomer. Hun beskriver og analyserer, hvordan vi kunne komme dertil, at vi troede, at mennesket var et homo economi-

cus, som kun ved at prissætte alting (selv fuglesang) kunne få et mål for dets værdi.

Værdi tages for givet

Holtens hovedtese er, at omsorg og relationer tages for givet i en vestlig verden, hvor det at producere noget materielt, der kan sælges på et marked, er det, vi kalder for værdi. Faktisk er det sådan, ifølge Holten, at da man skulle gøre menneskers værdi op, var kvinder en underskudsforretning. For der er ikke meget instrumentel værdi i at føde børn, være lærer, passe hus og hjem (og mand og børn), være pædagog, sygeplejerske eller SOSU, jordemoder eller en anden form for omsorgsarbejder. Den type af arbejde, der klassisk har været kvindearbejde, tæller simpelthen ikke med eller kun i mindre grad, når vi f.eks. opgør BNP. Derfor er det også lavere lønnet. Omsorg, børneopdragelse, hushold og sygepleje er taget for givet, og det er tilmed taget for givet, at det ligger naturligt til kvinden at stå for den del; en sandhed, der heldigvis er opblødt noget i Danmark gennem de sidste generationer, men bestemt ikke er væk.

Holten gennemgår på illustrativ og letlæselig vis den økonomiske historie og redegør for, hvordan vi kunne komme hertil, at det, vi tillægger værdi, kun er noget, der har en pris på et marked.

Det er kulturelt

Hun beskriver, hvordan målbare værdier gennemsyrrer vores kultur og arbejdsliv. Ikke bare til skade for kvinden, men for alle køn; for alle mennesker.

Holten spørger: Hvad ville der egentlig ske, hvis vi fjernede alle kvinder? Ville vi da, os der ikke er kvinder, få større overskud eller lykke?

Holten taler ind i hjertet af almen medicin. Nogle af vores konflikter med omverden (læs: Danske Regioner og Finansministeriet) handler jo om, at vores arbejdes værdi for en stor dels vedkommende ikke kan måles og vejes. For praktiserende læger er bogen derfor højaktuel. Vores organisering som læger for en relativt fast gruppe af mennesker knytter an til Holtens ærinde med sin bog; vi er relateret, vi arbejder kontinuerligt med rigtige, levende mennesker med levede liv i al dets mangfoldighed.

Holtens hovedtese er,
at omsorg og relationer
tages for givet i en
vestlig verden, hvor det
at producere noget
materielt, der kan sælges
på et marked, er det,
vi kalder for værdi.

Paradokset

Men vi er ramt af paradokset af, at vi tjener vores penge ved at producere det målbare; ikke det relationelle. For eksempel når man ser på honorartabellen, er anamnese og objektiv undersøgelse en del af konsultationshonoraret (167 kr.). Forudsætningen for at kunne vurdere, om et andet menneske har depression eller angst, kræver en god og lang anamnese. Det er i patientens udtryk og fremtrædelsesform, vi skal gøre den vurdering. Imidlertid har vi også psykometriske tests, som man kan udfylde på få minutter med patienten. De er angiveligt valideret på alle mulige måder, men uanset hvad må man dog sige, at anamnesen er og bliver guldstandard; det er ikke et spørgeskema. Da man kan måle og kvantificere afkrydsningsskemaer, fremstår de i vores kulturs mekaniske tænkning, som mere valide og "videnskabelige", og derfor er det lykkedes at få næsten 250 kr. pr. skema, man udfylder ved en konsultation, og man må tilmed lave to hver gang. Det vil sige, at mødet med patienten, den gode og fyldige anamnese og objektive undersøgelse tages for givet til 167 kr., men to skemaer af få minutters arbejde, kan vi få 500 kr. for.

Det samme gælder samtalerapi, som vi bliver kontrolleret for. Der skal

Holten taler ind i hjertet af almen medicin. [...] For praktiserende læger er bogen derfor højaktuel.

Vi skal både som læger og samfund tage stilling til, som Holten påpeger, om vi vil se omsorg som en vare, vi kan købe og sælge, eller om vi vil gøre det relationelle til en mere central og skattet værdi.

i journalen fremgå, hvad der sker ved konsultationen. Det skal være rationelt. Men hvad nu hvis det rationelle alene er at være til stede sammen med patienten og få en kop kaffe? Hvis vi alene er til stede som personer, der er til rådighed, når livet er svært for vores patient. Det er ikke honoreret, for det kan ikke måles eller vejes. Så laver vi (kvindelig) omsorg og ikke (mandlig) handlekraft.

Understøtter og udfordrer

Måske vi og vores organisationer selv har en rem af huden? Vores sprog taler om "bløde værdier" eller "bløde endepunkter" i forhold til det, der virkelig tæller: de hårde endepunkter (sengedage og død). Vores aftaler med Danske Regioner er mere designet som handelsaftaler i et New Public Management-billede, som ikke rummer, hvad der er vigtigt, når patienten kommer med en livstygende problemstilling, hvis løsning ikke er beskrevet i aftaleskemaet.

For vi skal både som læger og samfund tage stilling til, som Holten på-

peger, om vi vil se omsorg som en vare, vi kan købe og sælge, eller om vi vil gøre det relationelle til en mere central og skattet værdi.

Holtens bog er en af de bedste populærvidenskabelige bøger på den danske boghimmel gennem de seneste år. Den er velskrevet. Man suser igennem den. Den er velunderbygget og til tider underholdende. Men ikke mindst er den tankevækkende og både understøtter og udfordrer mig som læser og som praktiserende læge.

Har du ikke læst den endnu, kan jeg kun anbefale det. Men pas på. Måske viser det sig, at du, uanset køn, også er feminist. //

TITEL: Underskud

FORFATTER: Emma Holten

UDGIVELSESDATO: 02-05-2024

ISBN: 9788740074130

FORLAG: Politikens Forlag